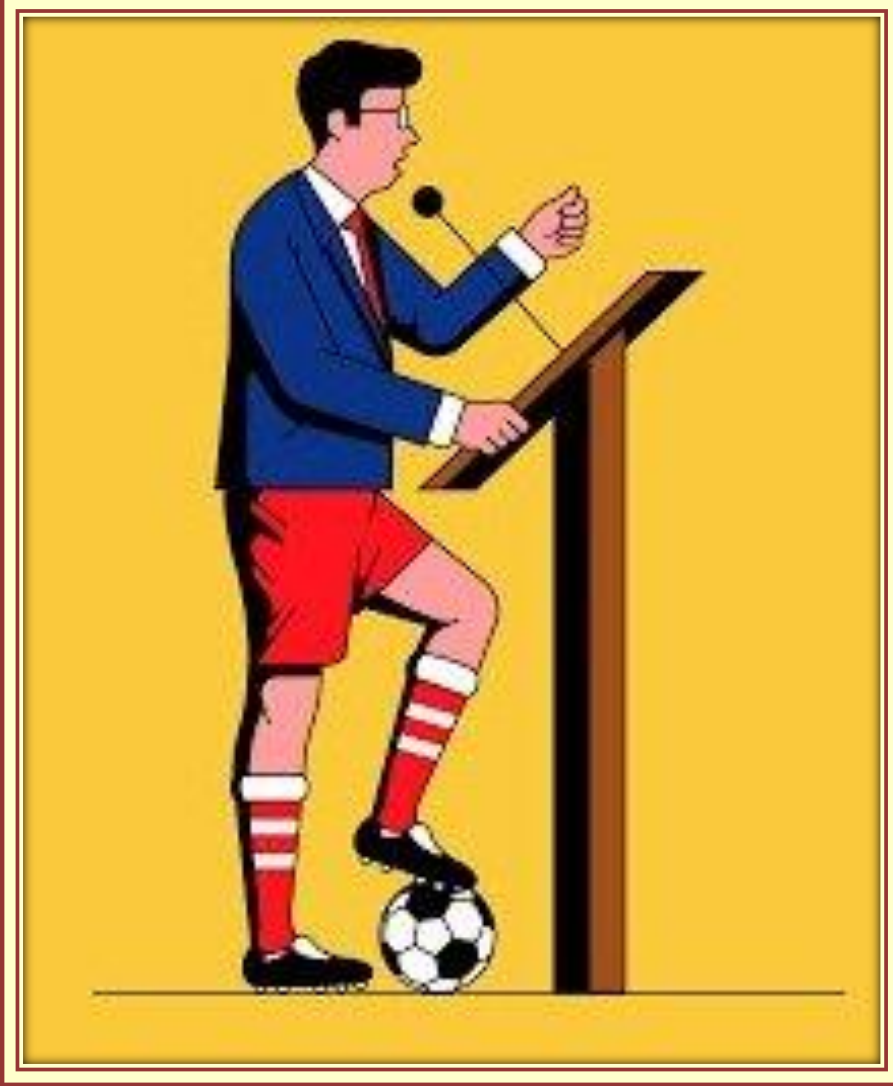

Futbol ve Siyaset

Mehmet Yılmaz

Bu kitap Derin Düşünce Fikir
Platformu'nun okurlarına
armağanıdır.

www.derindusunce.org

Önsöz

Clausewitz “Savaş siyasetin alternatifi değil, başka araçlarla devamıdır” diyordu. İnsanlığın kapitalizm ile kimliksizleştiği 21ci yüzyılda futbol siyasetin farklı araçlarla devamı haline geldi. Demokratik, faşist yahut sosyalist hiçbir siyasî rejim, futbolu görmezden gelmiyor. Açık yahut gizli, her siyasî partinin, liderin ve rejimin bir “futbol politikası” var.

- Neden diğer spor dalları değil de futbol?
- Futbol yoluyla savaş ve iç savaş nasıl çıkartılır?
- Hükümet darbesi yapmak için futbol nasıl kullanılır?

Elinizdeki e-kitap, tarihten örnekler vererek bu sorulara cevap arıyor. Teorik değil tersine somut olaylara ve görsellere dayalı, sosyal medya formatında bir anlatım.

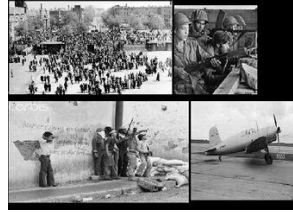
- 1° Futbol ile savaş, darbe ve iç savaş nasıl çıkartılır?
- 2° Kudüs, Dağlık Karabağ ve Çeçenistan'da futbol silahı?
- 3° Komünizm ve faşizmin hizmetindeki futbol.
- 4° Putin ve Medvedev'in futbol politikası.
- 5° Futbol diplomasi ve soft power.

Futbol siyasetin ayrılmaz bir parçasıdır. Dünyanın her yerinde stad ve klüp isimleri ulusal kahramanlara, kurtuluş savaşlarına, etnik gruplara ve dinî cemaatlere işaret eder. Faşist, komünist ve demokratik rejimlerin tamamı futbolu kullanmıştır ve bazen de futbol ile devrilmiştir

Çoğu insan bilmez; futbol yüzünden(!) çıkan bir savaşta 3000'den fazla insan öldü; onbinlercesi yaralandı. Milyarlarca dolarlık hasar ve yüz yıl sürecek kin tohumları ekildi. Nedir?

Salvador ve Honduras, orta Amerika'da iki komşu ülke. Aynı lisan, aynı köken, aynı inanç. Ancak sömürgeci güçler sınır çizirken verimli toprakları Honduras'a, nüfus yoğunluğunu ise Salvador'a bırakmış. Neden? Savaş çıkarmak kolay olsun diye.

İslâmistan'da petrol ve denizin ingiliz eliyle nasıl dağıtıldığına bakın: Denize kıyısı olan küçük ve genelde petROLSÜZ ülkeler: Lübnan, Kuveyt, İsrail, Yemen... Bir de iç bölgelere hapsedilen petrol zenginleri: İran, Suudi Arabistan, Irak... Tam bir barut fıçısı.

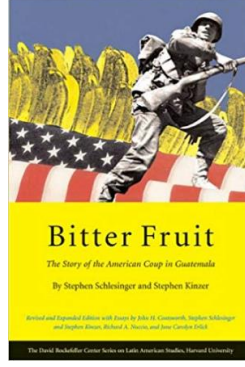
Neyse. Orta Amerika'ya geri dönelim. Salvador, km² başına 160 kişi; tüm Amerika Kıtası'nın en yoğun nüfusu. Verimli toprakları ele geçirmiş olan 14 aile yüzünden köylülerin %66'sının hiç tarlası yok. Topraksızlar Honduras'a göçüyor; bazen de mevsimlik gelip gidiyor.

Neden Honduras? Ne devletin ne de Honduras halkının kullanmadığı geniş verimli topraklar var ve 300.000 civarında köylü bu toprakları adam etmiş; teraslamış; suluyor; gübreliyor... Ama Salvador'daki toprakları çalan 14 aile ve suç ortağı United Fruits bundan rahatsız. Neden?

United Fruits sıradan bir şirket değil. Ekvator, Kolombiya, Salvador gibi pek çok ülkede muz, avokado, kahve kakao tekeli elinde tutuyor. Eğer hükümetler toprak reformu ile köylülere toprak dağıtmaya kalkarsa Pentagon ve CIA devreye giriyor. Size garip gelebilir ama...

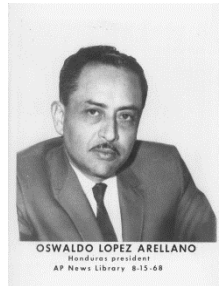
Amerikan ve Avrupa pazarında gıda kartelleri büyüktür ve ABD'nin silahlı güçleri ile ortak menfaatleri vardır. Meselâ ABD'de tüketilen sarımsağın %80'i Çin'den gelir; bunu elinde tutan kartel 40 milyar \$ ağırlığındadır. Amerikalı bir generalin itirafları: <https://www.derindusunce.org/2017/03/17/savas-bir-soygundur-general-smedley-butler/...>

Şunu da ekleyelim: O dönemde Orta Amerika ülkeleri birleşip bir federasyon kurmaktalar. Tabi ortak para, ortak dış politika, toprak reformu gibi hedefleri olan bu birlik ABD'nin, 14 ailenin ve United Fruits'in menfaatlerine aykırı. Darbe, savaş ve iç savaş için düğmeye basılıyor.

ABD ordusu ve istihbaratı, ABD kurulduğundan beri Latin Amerika'da meyve kartellerini korumak için kan dökmektedir. Muz için yapılan savaş hakkında bazı bilgileri burada bulabilirsiniz: <https://www.derindusunce.org/2015/11/08/muz-cumhuriyeti-ve-yuzyillik-yalnizlik-gabrial-garcia-marquez/...>

1960'larda Honduras Devlet Başkanı Oswaldo López Arellano ekonomideki kötü gidişe cevaben Salvadorlu göçmenleri hedef gösterdi. Salvadorluların yerleştiği toprakları Hondurashlı köylülere dağıtmaya başlayınca Salvadorlular ile Hondurashlılar arasında gerginlik başladı.

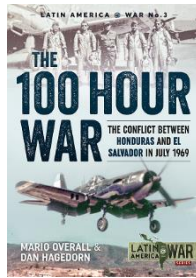
Gerçekte fakirlik ve işsizliğin sebebi 14 aile ve United Fruits'ten oluşan oligarşi idi. Ama Salvadorlu garibanları hedef göstermek hem oligarşinin hem de suç ortağı hükümetlerin işine geliyordu. Futbol, bir savaş katalizörü olarak tam da burada devreye girecekti.

1969'da, FIFA Dünya Kupası finalleri için El Salvador ile Honduras ilk maçı 8 Haziran 1969'da Honduras'ta oynadılar. Fanatik Honduraslı taraftarlar maçtan önceki gece rakibin otelinin önünde muazzam gürültü yaparak uyumalarına izin vermediler ve Salvador maçı 1-0 kaybetti.

Bu yenilgiden sonra genç bir Salvador taraftarı olan Amelia Bolanios, kendini kalbinden vurdu. Amelia'nın cesedi ülkesine geri gönderildi; cenazesi devlet töreni ile kaldırıldı ve cumhurbaşkanı ile Salvador hükümeti üyeleri tabutun arkasından yürüdüler.

Türkiye'de son günlerde türlü sebeplerle intihar edenlere neden güzelleme yapıldığı sanırım daha iyi anlaşılır. Tabi tesadüfen(!) bu kişilerin akıl hastası yahut esrarkeş olmaları, kumar borcu yüzünden haciz yedikleri gibi önemli bilgiler nedense atlanıyor. Geçelim.

İki ülke medyası ve iki ülkenin hükümet üyeleri, diğer taraf aleyhine kışkırtıcı propagandaya devam ettiler. Ekonomik, askerî ve demografik veriler, bu propagandaya meze yapıldı. Sınırın iki tarafında nefret körüklendi.

15 Haziran 1969'daki rövanş maçı öncesi aynı gürültü ve taciz, Honduras millî takımına yapıldı. Ölen kızın fotoğraflarını taşıyarak sahaya giren Salvadorlular, maçı 3-0 kazanıp 1970 FIFA Dünya Kupası için avantaj elde ettiler.

Ancak, Hondurashlı futbolcuların oteli yakıldı; oyuncular Salvador ordusu yardımıyla ülkeyi terk etti. Maç için gelen Hondurashlı taraftarlar taciz edildi; arabaları yakıldı; hastanelerin acil servisleri dolup taşı. Sonuç? 2 insan öldü ve sınır kapatıldı.

Bir an için olayları TV'den izleyen oligarşinin ve United Fruits'in keyfini canlandırın gözünüzün önünde: Milleti donuna kadar soymuşlar ama devreye sokulan provokatörler yüzünden ordu ve halk hırsızların yakasına yapışmak yerine birbirini öldürüyor! Neyse...

27 Haziran 1969'da Meksika'da tarafsız sahada play-off maçı... Salvador, uzatmalarda attığı golle 3-2 kazanıyor. Maç bitiyor ama medya ve hükümetlerin iftiraları ile şiddet dili bitmiyor. Sonuç? Daha çok taciz, tecavüz, daha çok nefret.

Futbol gerginliği savaşa nasıl dönüştü? 1967'de Salvador askerleri sınırı ihlâl ederek Honduras başkanının yakın bir arkadaşını tutukluyorlar. Yine aynı yıl Salvador askerleri Honduras'ta gizlice silah taşıırken yakalanıyor. Bu tahrikler muhtemelen müstakbel bir cuntanın tuzakları.

Yani Salvador başkanı ordusuna hâkim değil ve bir darbeden korkuyor. Salvador genel kurmayı başkana bastırıyor: “Honduras’a girelim; hükümeti devirip Salvador yanlısı kukla bir başkan koyalım yerine”.

Son maçtan sonra sınır ihlalleri artıyor. Ama üniformaları benzeyen, aynı lisansı konuşan iki ordunun askerleri “düşmanı” tanımakta zorluk çekiyor. 4 Temmuz, Salvador konsolosu öldürülüyor; 20.000 salvadorlu sınır dışı... 14 Temmuz 1969’da Salvador Tegucigalpa şehrini bombalıyor.

Artık 100 gün sürecek olan bu savaş resmen başlamıştı. Honduras hava kuvvetleri Salvador’un yakıt depolarını ve rafinerisini vurunca Salvador ordusu olduğu yere çakıldı. Ordu deyince... Her iki tarafta da sadece 15-20.000 asker ve 2ci dünya savaşında kalma uçaklar vardı.

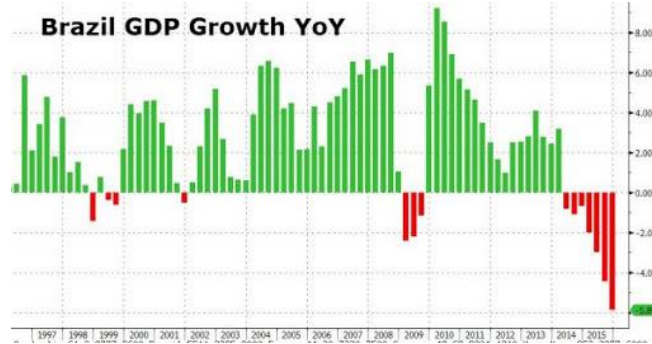
1000 sivil ve 2000 asker öldü. Onbinlerce insan evsiz kaldı. Salvador ekonomisi krize girdi. Orta Amerika devletlerini birleştirme projesi suya düştü. Toprakları gasp eden 14 aile ve United Fruits şirketinin eli güçlendi... Darbeci generaller ve şahin gazetecilerin de tabi.

Brezilya Senatosunun oylamasıyla görevinden alınan Dilma Rousseff'i herkes hatırlıyor mu? Ya bu olaya zemin hazırlayan ayaklanmalarda futbolun yerini? Dünya kupası için yapılan harcamaları protesto eden(?) gençlerin değişken istekleri...

Rousseff'i yolsuzlukla suçlayan senatör ve anayasa mahkemesi üyelerinin tamamı gırtlığına kadar yolsuzluğa batmıştı. Brezilya bugün korkunç bir şiddet sarmalında. Fanatik evanjelistler, silah tüccarları, ülkeyi yağmalayan ABD şirketleri Rousseff'i aratıyor.

Futbol, siyasî bir araç ama sağcılar sola geçirmek yahut tersini yapmak için değil. Siyasetten anlamayan, zaten bu konularla hiç ilgisi olmayan şuursuz kalabalıkları bir anda siyasî aktör(!) daha doğrusu kullanışlı aptal haline getirip sokağa dökebilirsiniz.

Futbol taraftarlarının siyasetle ilgilenmesi gerekli değil. Bugüne kadar anlamadıkları ve zaten hiç bir zaman anlamayacakları ekonomik, diplomatik ve teknik sorunlar yumağı karşısında bu insanlara “dünyayı değiştirebilirsin; mesele sadece futbol değil; haydi gel” diyorsunuz.

Gezi Parkı olaylarında sosyal medyada yazılanları hatırlayın: “Bugün ölmek için çok güzel bir gün” meselâ. Az çok tarih ve siyaset bilen orta derecede kültürlü herkesin bildiği gibi apolitik 3-5 gencin ölmesi hiç bir ülkeyi kurtarmadı ve kurtarmayacak.

Ama bu yalan “güzel” bir yalandır. Dinsel, geleneksel, yöresel bağlarını koparmış, geçmişinden utanan, geleceğinden korkan garibanlara “şimdi, burada ölmelisin; kahraman olacaksın” diyorsunuz ve ölüyorlar. Sonra hükümeti, devleti, polisi suçlayıp yangını büyütüyorlar.

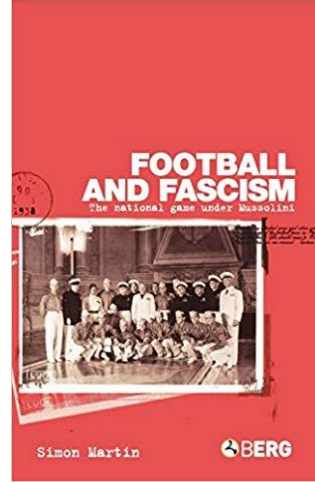
Bazen bir ülkede polisin öldürdüğü kişinin cenazesinde çıkan olaylarda 40-50 kişi ölüyor. Darbecinin maksadı, devirmek istediği hükümeti şiddet sarmalına sokmak. Halka söyletmek istediği “ülke kötü yönetiliyor” değil; “ülke yönetilmiyor; devlet meşruiyetini kaybetti”.

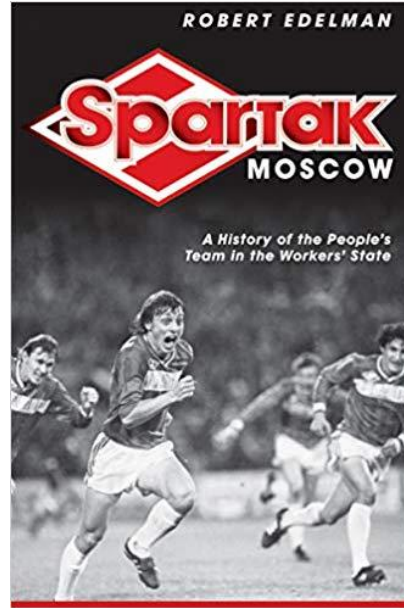
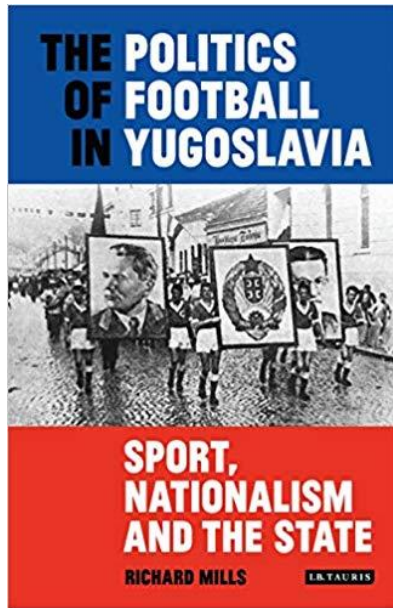
Sömürge valisi Ramazan Kadirov, Rus paraşütüyle Çeçenistan'ın tepesine indiğinden beri futbolu afyon olarak kullanıyor. 2011'de 30.000 kişilik stadyumun açılışı için ünlü oyuncularla gala maçı düzenledi: Maradona, Figo, Rai, Barthez, Amoros, Boghossian, Baresi, McManaman, Fowler...

faşist Mussolini, ulusal futbol takımına “millî dava askerleri” rütbesi verdi. Nazi Almanyası’nda işçi sendikaları ve solcu derneklerin futbol klüpleri kapatıldı. Klüplerin Yahudi futbolcu oynatması yasaklandı. Faşist Franco, Real Madrid klübünü propaganda aracı olarak kullandı.

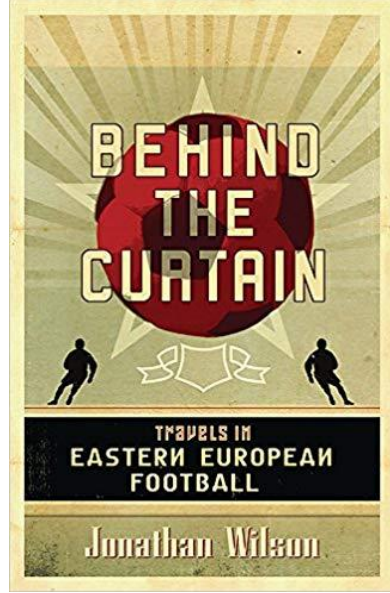

Sovyet Rusya’da futbol hayatı devlet kurumlarıyla denetime alınmıştı: Kızıl Ordu CSKA (CSKA Moskova, CSKA Kiev...); KGB Dynamo (Dinamo Erevan, Dinamo Tiflis), Tarım Kooperatifleri Spartak (Spartak Moskova, Spartak Vilnius...), Demir yolları Lokomotif (Lokomotif Alma-Atı, ...).

Sovyet Rusya’da tuttuğunuz takım siyasî tercih ifade ederdi. "Rus Pele" Streltsov, Torpedo Moskova'dan CSKA'ya transferi reddedince 7 sene çalışma kampı! Spartak Moskova'nın kurucusu Nicolai Starostin, NKVD ve Dinamo Moskova başkanı L. Beria'ya kafa tutunca yine çalışma kampı!

Komünist Blok kontrolündeki doğu Avrupa devletlerinde de futbol hayatı Sovyet modelinde. Futbolcuların 30 yaşı geçmeden ülkeden çıkmaları yasaktı çünkü Batılı klüplere transfer olabiliyorlardı.

Futbolun kardeşlik ve halklar arası dostluğa hizmet ettiği söylenir; yalandır. Tam tersine insanlardaki aidiyet fikrini yoğunlaştırıp 90 dakikalık bir mücadeleye sıkıştırır. Taraftar, siyasî meseleleri tahlil etmek yerine, daima bir “kazanan / kaybeden” perspektifinden bakar.

Stadyumda toplanan yüzbinlerin içinde olmanın doğurduğu bir anonimlik hissi vardır. Mahallesinde yahut aile toplantılarında, iş yerinde asla yapmayacağı şeyleri, stadyumda yapabilir. Çünkü o artık herkeştir ve hiç kimsedir.

Fanatik futbol taraftarı artık insanlıktan istifa etmiştir. Sırf farklı renkleri destekliyor diye, tanımadığı insanların anasına, bacasına küfretmekte hatta taşla, sopayla “düşmanların” kafasına vurmaktadır.

Son tahlilde futbol zekâyı ve aklı devre dışı bırakır. Sohbet, muhabbet, pazarlık, taviz veya hoşgörüye yer bırakmayan bir skor ile, kazanan ve kaybedeni ilân eder. Futbolun insanları insanlıktan çıkarma sebebi budur.

Faşist ve saldırgan fanatiklerin futbol stadlarını tercih etmesi tesadüf değildir. Meselâ 1939'da Filistin'e ait topraklarda David Horn tarafından kurulan Betar Jerusalem klübü.

Horn aynı zamanda Vladimir Jabotinsky ve Joseph Trumpeldor'dan esinlenen fanatik bir siyonist partinin yerel temsilcisiydi. Bugün de Betar takımının taraftarları Likud seçmenleridir.

İngiltere'nin dinî cemaatleri birçok futbol kulübünün kurulmasında öncü olmuştur. O kadar ki, 1880'lerde, her dört futbol kulübünden biri, dinî bir cemaate aitti. Kilise kökenli İngiliz kulüpleri arasında Aston Villa, Bolton Wanderers ve Everton gibi en prestijlileri sayabiliriz

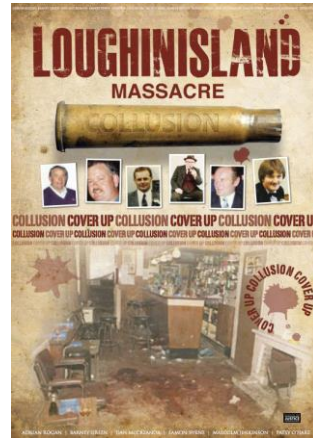
Kuzey İrlanda gerginliği, adanın futboluna da yansdı. Kuzey İrlanda'da Belfast'ın ana kulübü olan Linfield FC, sadece Protestan oyuncularını alıyordu.

Katolik mahallesinin kalbinde yer alan bir kulüp olan Cliftonville FC'ye karşı oynadığı maçlar, güvenlik nedeniyle Windsor Park'ta yani tarafsız bir yerde oynandı.

Futbolun alet edildiği dinsel çatışmaların en acılarından biri Loughinisland katliamı, 1994. Protestan fanatiklerin l'Ulster Volunteer Force grubundan milisler, İrlanda ile İtalya arasındaki 1994 Dünya Kupası maçının naklen yayınlandığı bir bara saldırdı ve 6 Katoliki öldürdü.

Beyaz adamın futbolunda zenci, Türk, Müslüman gibi “ötekilere” yer yok. İngiliz millî takımına seçilen zenciler, sürekli ölüm tehdidi alırlar ve ırkçı şarkılar eşliğinde oynamak zorundadırlar. “Everton Beyazdır” gibi şarkılar 1980’lere kadar İngiliz stadlarından eksik olmamıştır.

Afrika’nın çeşitli ülkelerinden ve Brezilya’dan gelen oyuncuların artmasıyla Avrupalı futbol taraftarlarının ırkçılığı daha da görünür oldu: Maç sırasında maymun çığlıkları, sahaya muz atmak...

Peki bu ırkçılık sadece kendini bilmez bir zümre midir yoksa futbol kulüplerinin yönetimlerine kadar sirayet etmiş bir necaset midir? İsterseniz Karim Benzema ve Mesut Özil gibi oyunculara yapılan haksızlıklara bir göz atın ve kendiniz karar verin.

Futboldaki ırkçılık, oyuncular arasında da yaygındır. Meselâ bir gerginlik anında Luis Suarez'in Patrice Evra'ya aşağılayıcı bir ifade olan “negro” diye hitab etmesi buna basit bir örnektir.

Dünyadaki bütün siyasî partiler futbol seyircilerini kendi amaçları için kullanırlar. Fakat bunu en açık şekilde yapanlar ırkçı partiler olmuştur. Özellikle “hooligan” dediğimiz fanatiklerin ırkçı partilerce kullanılması çok kolay ve hızlı sonuçlar doğurmuştur.

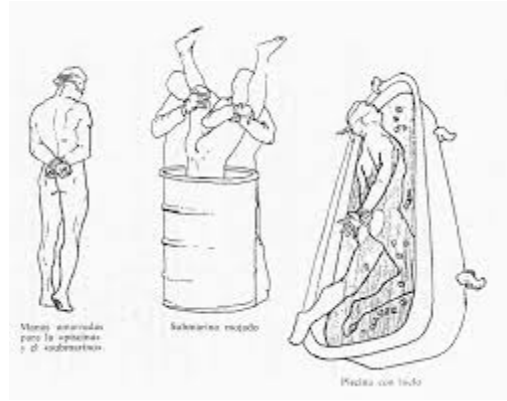
Ancak ırkçı partiler bu fanatiklere o kadar açık çek verdiler, o kadar zemin açtılar ki 1985'te Heysel (Belçika) ve 1989'da Hillsborough (İngiltere) felâketleri yaşandı. Birincide 39, ikincide 96 insan öldü. Tabi siyasetçiler durmadılar; sadece perde arkasına çekildiler.

Futbolun siyasetteki bir başka kullanım alanı Üst Akıl'ın onayladığı darbe, işgal, “nation re-building” projelerinin halka kabul ettirilmesidir. Birleş(tiril)miş Almanya'nın 1990 dünya kupasını, ABD'nin “özgürleştirdiği” Irak'ın 2007 Asya Kupası'nı kazanması buna örnek. Fakat...

Fakat daha acayip, FIFA'nın darbeci Pinochet'ye yaptığı kıyak: 1974 FIFA Dünya Kupası için yapılan eleme maçında Sovyetler Birliği - Şili karşılaşması darbe yüzünden ertelendi. Darbeci General Pinochet, Santiago'daki Ulusal Stad'ı işkence ve idam merkezi olarak kullanıyordu.

Sovyetler Birliği maçın Şili'de başka bir stadyumda oynanmasını istedi; FIFA reddetti. Bunun üzerine... Ruslar maça çıkmadı ve Şili boş stadda göstermelik bir gol atarak hükmen galip oldu; 1974 Dünya Kupası'na gitti.

Şili ve Pinochet'den bahsedip ünlü futbolcu Carlos Caszely'yi unutmak olmaz. Milli takım 1974 dünya kupasına uğurlanırken, Caszely Pinochet'ye selam vermedi. Tabi görüntüler anında dünya turu attı ve... Ceza olarak Caszely'nin annesi Pinochet'nin işkence tezgâhına gönderildi.

Burada önemli olan, diktatörün acımasızlığı değil futbol yoluyla verilen mesajın ağırlığıdır. Zira Şili anayasası darbe hükümetinin ömrünü uzatacak bir referandum öngörüyordu. Caszely “Hayır” oyuna destek verdi ve uzmanlara göre Hayır’cıların kazanmasında payı büyük oldu.

“Futbola siyaset karıştırmayın” diyenler çaylarından bir yudum daha alıp arkalarını yaslasın. Dünyanın her yerinde kurtuluş savaşları, darbe ve komutan isimleri verilmiş stadlara. Zulümleri, soykırımları, bazen de şehitleri (martyr) “ölümsüzleştirmek için kullanılmış stadlar.

Aslında futbol siyasetten hiç ayrılmamış. Türkiye'nin neredeyse her şehrinde bir Atatürk stadı var: İstanbul, İzmir, Bursa, Konya, Eskişehirspor, Elazığ, Isparta... Bir tane de Lefkoşa da! Ya CB, başbakan ve bakanlar? Ali Sami Yen, Saracoğlu, İnönü ve Tayyip Erdoğan stadları.

İngiltere'deki Stadlarda en aktif taraftarların bulunduğu tribüne neden "kop" dendiğini biliyor musunuz? 24 Haziran 1900'de Güney Afrika'daki Hollandalı göçmenler ile İngilizler arasında yapılan "Spion Kop" (Casus Tepesi Savaşı).

Bolivya'daki Club Bolívar gibi beyazların yerli halkı sömürdüğü ülkelerde klüp isimleri siyasî; takımınız sizin kolonyalist güçten mi yoksa bağımsızlıktan yana mı olduğunuzu gösteriyor: Kuzey Kore, Polonya, Brundi, Kenya, Ermenistan, Norveç, Almanya, İran, Yunanistan...

Formada bayrak renklerini kullanMAyan ülkeler? Yine siyaset:

- Almanya beyaz: Prusya ve Hohenzollern hanedanı.
- İtalya mavi: Savoy hanedanı
- Hollanda turuncu: Orange-Nassau hanedanı.
- Hırvatistan: Kırmızı - beyaz kareli: Yugoslavya öncesi Hırvatların tarihi arması

Siyasetten futbola, futboldan siyasete geçen ünlülerin listesini yapsak yine binleri bulur. Macar CB Viktor Orbán, Fas kralı Hassan II, bizde Hakan Şükür, İtalya'da Silvio Berlusconi, Fransa'da Bernard Tapie...

Kaya Cilingiroglu @kaya9733 · 2 gün ▾

Hakan Şükür: Galatasaray'ın altın yılları yaşamasında Fetullah Gülen'in desteği olmuştur. Bunun gizlenecek utanılacak bir tarafı yoktur!

Şimdi anladınız mı Galatasaray'ın nasıl büyük yapıldığını ve Fatih Terim'in aslında Fetö olmadan bir hiç olduğunu!

1.222 1.960 7.907

Biraz da diplomasiinin ve savaşların stadları nasıl işgal ettiğine bakalım. Ulusal sınırların değişmesi futbolu, futbolcuları ve şampiyonaları nasıl etkiliyor?

Meselâ Kırım'da, 2014 referandumundan ve Kırım Cumhuriyeti'nin Rusya tarafından ilhak edilmesinden sonra, bölge kulüplerinin Rus şampiyonasına bağlanması sorunu, özellikle iki ana kulüp için (Tavria Simferopol ve PFC Sébastopol) ortaya çıktı.

İlk başta UEFA bu bağlanmayı kabul etse de, sonunda Ukrayna federasyonunun onayı olmadan Kırım kulüplerinin Rusya şampiyonasında oynamasını yasaklamaya karar verdi ve bir Kırım futbol şampiyonası ihdas edildi.

İsrail'in Filistin'i işgal etmesi, spor müsabakalarını da etkiledi. 1974'ten beri, Arap ülkelerinin İsraililere karşı oynamayı reddetmesi nedeniyle İsrail herhangi bir konfederasyona bağlı değildi. İsrail 1989'da Okyanusya bölgesine, 1994'te Avrupa bölgesine entegre edildi.

Başka bir çekişme konusu... CD Palestino'nun 2014 sezonu forması, İsrail işgalinden önceki Filistin'in bir kısmının haritasını temsil eden "1" sayısı. Bu forma Şili futbol federasyonu tarafından yasaklandı. "Futbola siyaset karıştırmayın" sözü ne kadar anlamsız değil mi?

2017'de Yunan Paniónios, 2017-2018 Avrupa Ligi'nde İsraili Maccabi Tel Aviv'le karşılaştı. Rövanş maçında, Yunan kulübünde İranlı M. Shojaei (kaptan) ve Ehsan Hajsafi oynuyordu. Ancak, İran İsrail'i tanımadığı için, iki oyuncunun İran millî takımına girmesi ömür boyu yasaklandı.

Haziran 2018'de Arjantin ve İsrail arasında bir dostluk maçı yapılacaktı. Hayfa'da planlanan maç, son anda Kudüs'e taşındı. Tam da Trump'ın ABD Büyükelçiliği'ni Kudüs'e taşımaya karar verdiği sırada!

Filistin futbol federasyonu başkanı Jibril Rajoub maçın siyaset için sömürülmesini kınadı; maçın iptalini istedi. Rajoub tarafları, Arjantinli Messi'nin formalarının yakılacağı bir protesto ile tehdit etti. Tepkilerden korkan İsrail maçı iptal etti.

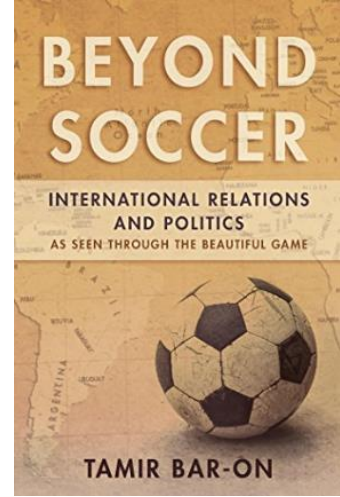
Dağlık Karabağ'daki Agdam'da kurulmuş olan Azeri futbol klübü Qarabağ FK, toprakların Ermenistan tarafından işgal edilmesi ve halkın göçe zorlanması nedeniyle Bakü'de oynuyor.

Küreselleşme, jeopolitikte merkezî bir unsur teşkil eder ve futbol bunun ayrılmaz parçasıdır. Futbol, küresel birleşmeyi hem de ulusal bölünmeyi kuvvetlendirir.

Meselâ 1970’te 9cu dünya kupası finali Meksika’da oynanıyordu. Öğlen sıcağına rağmen maç 12’ye kondu çünkü Brezilya karşısında İtalya vardı; Avrupalılar naklen seyredecekti.

Ulusal müsabakalar, halkların kendilerini ulus gibi hissetmesine, bir devlet ve bayrak arkasında birleşmesine resmiyet kazandırır. 2ci dünya savaşı sonrası dünyada Almanya’nın bölünmesi “gerekiyordu” ve bu bölünme Almanların kafasına kazınmalıydı.

Berlin duvarının doğusunda ve batısında yaşayan Almanlara “ötekileri” rakip (=düşman) kabul ettirmek için futboldan daha iyi bir alet olabilir miydi?

Group 1	Group 2
West Germany Bulgaria Chile Zaire	Brazil Poland Scotland Haiti
Group 3	Group 4
Uruguay East Germany Netherlands Sweden	Italy Yugoslavia Argentina Australia

İnsan hakları ihlalleri ile ismi lekelenen Çin ve Rusya’nın futbola giderek daha çok yatırım yapması tesadüf değil. Futbol şampiyonalarına ev sahipliği yapmak, kupaları kazanmak, ülkelerin ve liderlerin imajını parlatıyor.

Futbol, bütün sporlardan daha çok insan çeker. Tenis fazla bireysel; eskrim fazla teknik; basketbol için fazla uzun olmak gerek. Ama bir futbol maçını seyreden hemen herkes, “ben de şu topa bir tekme atabilirim” der. Casting geniştir; futbol için özel biri olmaya gerek yoktur(!)

Bu sebeple futbol maçları, bahisler ve futbolcuların özel hayatı futbolun dışına taşar. Türkiye’nin kayak veya güreş şampiyonlarının evlenip boşandığını, baba olduğunu duymayız ama futbolcular için tam tersidir.

Futbolun siyasete alet edilmesinin sebebi, kötü niyetli siyasetçiler değil kullanışlı aptallardır. Kimdir bunlar? Koyun gibi futbolcuların peşinden giden; tuttuğu takım için para ve zaman harcayan, maç kaybedince dayak atan ve dayak yiyen taraftarlar tabi.

Futbolun “zafer” anları da siyasî ve askerî propaganda sömürüsü için çok müsaittir. Zor bir gol veya imkânsız görünen bir anda kalecinin kurtarışı, ulusun birlik halinde verdiği mücadelelere rumuz olur.

Türkiye dâhil her ülkede futbol haberleri şiddet diliyle ve askerî jargon ile verilir: “Ezdi geçti; topa tuttu; Aslan Kanarya’yı avladı; Trabzon İstanbul’i fethetti...”. Takım kaptanlarına ve teknik direktörlere de “yüzbaşı, general” gibi rütbeler yine medya tarafından verilir.

Uluslararası münasebetlerde de futbol kullanılır. Hatta “futbol diplomasisi” diye bir kavram sık sık kullanılır oldu. Eski cumhurbaşkanı Abdullah Gül’ün Ermenistan’da maç seyretmeye gitmesi, Kuzey ve Güney Kore’nin benzeri girişimleri buna örnek olarak gösterilebilir.

Ama futbol diplomasisi dostluk maçlarından ibaret değil; finansal araçlarla birlikte de kullanılabilir. İyi bir örnek? Katar. Fransız PSG klübüne yatırım yapıyor; yoğun bir reklâm kampanyası ve terörle anılan bir ülke birden imaj değiştiriyor. (Bkz. QSI: Qatar Sport Investment)

Macar devlet başkanı Victor Orban Macar gururunu ve milliyetçiliğini uyandırmak için futbolu kullanıyor. Katalonya'daki bağımsızlık gösterilerinde Barça futbol klübünün eski oyuncusu ve eski antrenörü Pep Guardiola'nın en önde yürümesi tesadüf değil.

Yine Katalonya'da seyircilerin “Katalonya ıspanya değildir” yazan pankartlar taşıması ve bu pankartların İspanyolca değil İngilizce yazılmış olması düşündürücü: 1) Futbol siyasetten ayrılmaz; 2) Futbol küresel menzilli siyasî mesaj vermek için en güçlü zeminlerden biridir.

Ya Rusya? Ruslar ve Almanlar Doğu Avrupa'yı Almanya'ya bağlayan Kuzey Akımı doğal gaz boru hattı için çalışırken, Gazprom pek sevilen Schalke 04 kulübünün cömert sponsoru oldu. Sırbistan'da da aynı mantık; Güney Akımı sırasında GazProm Belgrad'ın Kızılyıldız Kulübünü destekledi.

Gazprom neden Putin ve Medvedev'in şehri olan Saint-Petersbourg takımı Zenith (Зенит) futbol klübünü aldı meselâ? Devlet-Halk kucaklaşma mesajı? Rus futbolunun Moskova ile sınırlı olmadığını kanıtlama isteği? Yani Spartak, Dinamo (polis) ve CSKA'dan (ordu) farklı olarak?

Futbolun siyasî kullanımı nereden itibaren sömürü olur? Meşruiyet hududu nerededir? Meselâ Rusya 3cü lig takımı Anji Makhatchkala kime ait? Milyarder devlet memuru Suleyman Kerimov. Yatında Christina Aguilera, Shakira, Amy Winehouse ve Beyoncé'li eğlenceler düzenleyen Kerimov.

Kısacası, siyasî güçlerin ekonomik güç odaklarından ayrılması nasıl imkânsız ise, geniş halk kitlelerini çeken futbol kulüplerinin ve futbolcuların, siyasî güç mücadelesi dışında kalması aynı derecede imkânsız.

Netice

Clausewitz “Savaş siyasetin alternatifi değil, başka araçlarla devamıdır” diyordu. İnsanlığın kapitalizm ile kimliksizleştiği 21ci yüzyılda futbol da siyasetin farklı araçlarla devamıdır. Kapitalizm, dinî, yöresel ve etnik kimliklerin üzerinden silindirle geçti. Artık futbol var.

Futbol, hayatımıza anlam katan, uğruna yaşadığımız ve öldüğümüz değerleri, bizi biz yapan herşeyi asit gibi eritiyor. İnsanlık, futbol ile birleşmiyor; TEK’leşiyor; tektipleşiyor. “Taraftar” dediğimiz kullanışlı aptallar, Hitler’in kahverengi gömleklilerinden, Stalin’in Çeka’sından farksız.